

هەلبژاردنیک بەبێ سەدر!

14-08-2023

نووسەرەکان

د. یاسین تەها

کورتە : ئەم هەلبژاردنە درەنگ وەختە کە تەنیا 15 پارێزگای نیووەراست و باشوور دەگرێتەو، یەکیکە لەو وێستگانهی ئیستا گرنگی زۆری هەیه چ بۆ دەرخستنی نەخشەی هیز لە شەقامی سیاسی عێراق و، چ بۆ پرکردنەوێ ئەو بۆشاییە لەپاش خۆپیشاندانەکانی 2019 (تشرین) بە هەلۆه‌شانندنەوێ ئەنجومەنە نیوخۆییەکان درووست بوو بەهۆی کۆتاییهاتنی وادەی یاسایی و تۆمەتبارکردنیان بە گەندەلی. لە پاش پیکهینانی حکومەتی چوارچۆیە هاوئاھەنگیشەو، ئەم هەلبژاردنە راپرسییەکی جەماوەری دەبیت لەبارە ی پێگە ئەو بەرە شیعییە ئیستا بەتەنیا لە حوکمرانیدا. لەناو ئەو بەرەپەشدا سەنگ و قەبارە ی جەمسەرە ناکۆکەکان دەرەخات لە بەرامبەر یەکتر دا.

پاش تیپه پوونی زیتر له 10 سال به سهر دوا هه لێژاردنی ته نجومه نی پارێزگاكان، حكومهتی سوودانی خۆی پابه ند کردوو به نهجامدانی هه لێژاردنی ته نجومه نه كان له 18 ی كانوونی یه كه می 2023، ته مهش له بهر رۆشنایی كارنامه ی كابينه كه ی كه له تشرینی یه كه می 2022 دا له بهر له مان په سه ند كرا و، به پێی [راگه به نراوه كانی كۆمیسۆنی پالای هه لێژاردن](#) تاوه كو ئیستاش 294 حیزب و 31 هاوپه یمانی كه 21 یان یه كه مجاره تۆمار بكرین، ئاماده یی به شداری كردنیان ده ربړیوه، هه روه ها 65 حیزبی دیکهش له هه ولی مؤلته وه رگرتندان بۆ به شداری كردن.

ئه م هه لێژاردنه درهنگ وه خته كه ته نیا 15 پارێزگای نیوه پاست و باشوور ده گریته وه، به كێكه له و ویستگانه ی ئیستا گرنگی زۆری هه یه چ بۆ ده رخشته نه خشه ی هیز له شه قامی سیاسی عیزاق و، چ بۆ پركردنه وه ی ته و بۆشاییه ی له پاش خۆپیشاندانه كانی 2019 (تشرین) به هه لوه شانده وه ی ته نجومه نه نیوخۆبیه كان درووست بوو به هۆی كۆتاییهاتنی واده ی یاسایی و تۆمه تبار كردنیان به گه نده ئی. له پاش پێكه یانی حكومهتی چوارچۆیه ی هاوئا هه نگیشه وه، ئه م هه لێژاردنه راپرسییه کی جه ماوه ری ده بیته له باره ی پێگه ی ته و به ره شیعییه ی ئیستا به ته نیا له حوكمرانی دابه. له ناو ته و به ره به شدا سهنگ و قه باره ی جه مسه ره ناكو كه كان ده رده خات له به رامبه ر یه كتر دا.

[برباری چوارچۆیه ی هاوئا هه نگی شبعه ته وه یه](#) به لیستی جیاجیا بچه ناو پرۆسه كه ([جگه له كه ركوك](#))، به گوێره ی زانیاریه به رده سه ته كانی كۆمیسۆنی نیشت نزیكه ی 4 لیستی سه ره کی له چوارچۆیه ی شیعییه وه تۆمار كراون كه جه مسه ره سه ره كییه كانیان، لیستی مالیکی و سه كیم و عامری و خه زعه لییه، پاسا وه كانی ئه م په رته واژه ییهش له سه ر ئاسته فه رمییه كه به رێكاری هونه ری دیاریكراوه، گوايه ده بیته هاندهری به شداری و كییه رکی زیتر دروست ده كات و، ته وانیش دواتر هاوپه یمانیته راده گه یه نن، به لام ناكریت ته وه نادیده بگریته كه ئه م فره لیستییه ی چوارچۆیه كه راستییه ك دووپات ده كاته وه كه ئه م به ره یه ته گه رچی له رواله تدا په كگرتوو، به لام ناتوان ته وه تیپه رپین كه ته وان گرده بوونه وه یه کی ناچاری و كاتی بوون بۆ به ره نكاربوونه وه ی مه ترسییه كانی هه لكشانی سه در، له ماوه ی ئه م سه اله شدا نه یانتوانی ساز و ئاماده بن بۆ ته وه ی فۆرمه به ره ییه كه یان بگۆرن بۆ هاوپه یمانییه کی تۆكمه ی ته وتۆ كه فره ئاوازی و فره ئاراسته یی پێوه دیار نه بیته.

ره وته كه ی محمه د شیاع سوودانی (تیار الفراتین) كه دوو كورسی هینا له په رله مان (2021) [خۆی به كلابی كردوو ته وه](#) كه به شداری هه لێژاردنه چاوه پوانكراوه كه ی پارێزگاكان ناكات، هه رچه نده سه رۆكوه زیرا نه كانی پێشتریش (مسته فا كازی و عادل عه بدولمه هدی) هه ر هه مان شتیان كردوو، به لام ئاماژه كان بۆ ئه م دۆخه ی سوودانی زیتر به لای ته وه دان كه ئه م خۆ دوورگرتنه له هه لێژاردن، له ژیر گوشاری لایه نه شیعه كاندا یه چونكه ته وان ئاسوو ده نین به وه ی كه سه رۆكوه زیران كه بودجه ی سه سالی له به رده سه ته (2023، 2024)، هه روه ها چاوی میدیای نیوخۆ و ده ره وه ی له سه ره، ركه به ریای بكات و لیستی تابه ت به خۆی هه بیته. ئه م هه نگا وه ی سوودانی ده كریت وه هاش بخوینرپته وه كه خۆ پارێزییه له ته گه ری شكست له هه لێژاردن یان به ده سه ته یانی ته نجامی كی لاواز و نا به دل، به و پێیه ی كه ره وته كه ی جه ماوه ری نییه، به مهش پارێزگاری له چانسی خۆ پالاوته وه ده كات بۆ خوولی داها تووی سه ره و كایه تی وه زیران.

له پاش یه كلابی بوونه وه ی برباری سوودانی ئیستا گری گه وه و پرسیری سه ره کی هه لێژاردن، شیوازی به شداری سه دریه كانه، پاش ته وه ی له حوزه ی رانی 2022 له په رله مان كشانه وه و گۆره پانیان چۆلكرد بۆ ركه به ره كانیان. له روه ی كرداری و مه یدانیه ی وه تانیستا هیه ئاماده كاری و كاردانه وه یه کی سه دری له گه ل رپوشوینه كانی هه لێژاردن نییه. شتیکی روه نیشه كه له م ره وته ناوه ندگه رابه دا برباری به شداری و بايكۆت كردن ته نیا و ته نیا له ده ستی مو قته دا سه دری رپه ر و سه رۆکی ته وژمه كه دابه، ته وهش كه ته و له م چه ند مانگ و هه فته ی دوا ییدا، به لایدا نه چوو و ناچیت، پرۆسه ی سیاسی و هه لێژاردنه و ته نانه ت به ئاماژهش بیته باسی له حكومه ت و په رله مان و هه لێژاردن و هه لئو یست له حكومه ت نه كردوو و هه ندیک دهنگۆش باس له وه ده كهن رپگه ی به یاریده ده ره كانی نه داوه ته و باسه ی له گه لدا بکه ن.

ئه وانه ی هاوپه یمانی پێشووی سه در بوون (چه پ و مه ده نییه كان) پاش ته زموونیکی ناسه ركه وتوو، ده ستیان شو ر دووه له وه ی چاوه رپێ سه در بکه ن، ئه وانه شی له هه لكشانی چوارچۆیه ی شیعه نیگه رانن، پێیانوا به به شداری نه كردنی سه در "هه له به کی گه وه" یه، به و پێیه ی له لایه ك ده بیته هۆی به هیز كردن و پاس دانی زیتر به ركه به ره كانی پاش ته وه ی له په رله مان ژماره ی كورسییه كانی ته وانی كرده 130 كورسی. له لایه ی دیکهش بیه یز بوونی زیتری ره وته كه ی لیده كه ویته وه و بنكه جه ماوه رییه كانی ته م زرو ی گه رانه وه ن بۆ به شداری سیاسی. هه روه ها [یاوه رکی زال هه یه](#) كه ته نجومه نی پارێزگاكان سه رباری هه وله كانی بچوكردنه وه ی رۆل و كاریگه رییان، هینتا ته لقه یه کی گرنگی حوكمرانی و خه رج كردنی بودجه و ته نجامدانی پرۆژه و چاودیری كردنی پارێزگاره كانیان له ده سه تدا یه و فه رامۆش كردن و بايكۆت كردنیان لیکه وته ی خراپی له سه ر سه در و كو ی پرۆسه ی سیاسی و هاوسه نگی له شه قامی شیعیدا ده بیته.

حكومه ت سووره له سه ر هه لێژاردن له كۆتایی ته مسالدا، كۆمیسۆنی نیشت به رده وامه له ئاماده كاری، به لام سه رباری ته مانه، هینتا گومان هه یه پرۆسه كه له واده ی دیاریكراودا ته نجام بدریت، ته مهش به هۆی ناروون مانه وه ی هه لئو یستی سه دره وه، چونكه لایه نه شیعه كان ناخوازن سه در وه ك ركه به رکی سه ره کی له ده ره وه ی پرۆسه كه بمینیته وه، هه ندیکیشیان به [ده و له تی باسی مالیكیشه وه](#).

پښانوايه سهره نجام له بهر خاترى سهره هلېژاردنه كه دواډه خريټ بۇ به هارى داهاتوو، به تايبته تائيسټا هيچ ناماژه به ك نيه كه سهر نامادهى به شداري كړدن بټ. نه گهر هات و هلېژاردنپش به بن سهر به ريوه چوو نه وه بيگومان ركابه ره شيعه كاني به ره هممه كهى ده چنه وه و، كورسى پاريزگا شيعه كان له نيوان خوځاندا دابهش ده كهن هاوشيوهى نه وهى له په رله مان بۇ 73 كورسيه كهى په رله مان تاراني نه م ره وته كړديان، به مهش نه م كابينه يه و نه م خوولهى پرؤسهى سياسى عيراق به نه واوى ده بټه كابينه يه ك بۇ چوارچيوهى شيعى و رهنكه به ريه ككوتن و ركابه ريبى راسته قينهى هه ردوولا دوايكه وټ بۇ هلېژاردنى گشتى داهاتوو.

له و ماوه يهى سهر له پرؤسهى سياسى دووره، زياتر وهك ريبه ر و شه عزانيكى شيعى ده رده كه وټ، ناو به ناو راشهى قورئان و ده قه كان ده كات و ناو به ناو وپش داواى هل وټيسټ له سهر پرسه تايبيه كان ده كات و هم موو چالاكى و ده ركوتن و هل وټيسټه كاني خوځى له بابه ته تايبيه كاني په يوه ست به دژايه تى هاوړه گه زخوازي و به رگرى له قورئان و زيندوو كړدنه وهى سرووته شيعيه كاني موحه رهمدا قه تيس كړدوو. نه گهر له م ماوه يه شى كه تاراده به ك له سياسه ت و حوكمراني دووره په ريزه چهنده نكاو بچټه پيش بۇ گه پشتن به خه ونى وه رگرتنى پلهى "مجته د" و ببټه مه رجعه بۇ ره وته كهى، نه وه به ئاسانى ده توانټ قه ره بووى زيان و ليكه وته خراپه كاني كشانه وه له پرؤسهى سياسى بكاته وه، چونكه كيشهى گه وړه و هه نوكه يى ره وتى سهر بوشايى تايينى و مه زه بهى و نه بوونى مه رجعه تى ته قليده تا به شدارى له پرؤسهى سياسى بكات، به تايبته پاش كشانه وهى تايه توللا حائيرى له فه توادان و كارى مه رجعه عيبه ت. نه گهر سه دريه كان له م ماوه يه و له م چاوه پروانپيه دا نه و گرى گه وړه يه بكه نه وه، نه وه هه ر سوودمه ندن و هه ركات بيان ه وټ ده توانن به قه بارهى خوځان بگه رينه وه بۇ پرؤسهى سياسى و قه ره بوو كړدنه وهى نه و زيانانهى كه له وانه يه له بايكوټى هلېژاردن بيكه ن.